

Politúry na nábytok z včelieho vosku

Jak na to -> Dŭm -> Údržba

Včelí vosk a ostatné produkty včiel sa používajú odpradáva v rôznych oblastiach ľudského života. Našli uplatnenie v kozmetickom priemysle, v medicíne, používali sa na výrobu sviečok a už od románskych čias aj na ošetrovanie nábytku.

Vše pro vaši kancelář a vždy něco navíc ...

Včely produkujú vosk ôsmymi párami voskových žliaz, ktoré sa nachádzajú medzi tretím a šiestym pásom zadnej časti tela. Z týchto žliaz preteká vosk do malých zásobníkov, kde sa vytvárajú jemné, biele čiastočky vosku. Jeden kilogram vosku vyrobí takmer 200 000 včiel, 12-18 dňových robotníč.

Aby sme si mohli doma vyrobiť politúru budeme potrebovať okrem včelieho vosku aj rôzne prísady, ďalej tzv. nádobu s dvojitým dnom na rozpúšťanie, uzavierateľné plechovky alebo sklenené nádoby so širokým otvorom na hotové politúry a drevené paličky na miešanie. Vzhľadom k tomu, že včelí vosk a väčšina prísad sú horľavé materiály nikdy ich nezahrievame na priamom ohni alebo priamo v nádobe. Keby sa vosk zahrieval priamo v nádobe, mohol by sa pripáliť, prehriať a so zmiešanými prísadami vzplanúť. Pri vzplanutí nehasme oheň vodou, ale pieskom či väčšou handrou, prípadne hasiacim prístrojom.

Nádobu s dvojitým dnom dostať kúpiť hotovú, ale v domácich podmienkach si vypomôžeme vyradenými kusmi kuchynského riadu. Na elektrický varič položíme väčšiu nádobu s čistou vodou, ktorá by mala byť dostatočne veľká, aby sa do nej vošli aspoň dve menšie nádoby a ktorá zakryje celú špirálu variča. Zahrievaním sa voda vyparuje, preto množstvo vody priebežne kontrolujeme a dopĺňame. Do ďalšej nádoby vložíme prísady tak, ako sú uvedené v receptoch. Uvedené množstvá a pomer prísad je možné zmeniť podľa uváženia a troškou experimentovania si vyrobiť vosk, ktorý bude najviac zodpovedať našim potrebám. Druhú menšiu nádobu, prípadne môžeme použiť aj sklenený pohár na zaváranie, vložíme do nádoby s vodou a začneme obsah, za stáleho miešania, zahrievať.

Po dôkladnom premiešaní ho nalejeme do pripravenej nádoby a necháme vychladnúť. Voskové politúry tuhšej konzistencie skladujeme v plechovkách, tekuté politúry v sklenených nádobách so širokým hrdlom, ktoré sa dajú uzavrieť, aby sa zamedzil prístup vzduchu. Pred použitím ich treba dôkladne umyť horúcou vodou bez saponátov. Plechovky uložíme do suchej a chladnej miestnosti, aby sa zamedzila korózia kovu, ktorá negatívne vplyva na kvalitu voskovej politúry.

Včelí vosk dostať kúpiť v špecializovaných predajniach so včelárskymi potrebami. U chovateľov včiel sa však dá zohnať tzv. "panenský vosk". Je to čerstvá stavba včiel, bez plodu, peľu a medu. Je najvhodnejší na výrobu leštiacich politúr na starožitný nábytok. Ak sa nepodarí zohnať tento vosk, dá sa použiť akýkoľvek iný včelí vosk, ktorý musíme najprv zbaviť nečistôt. Vosk zabalíme do husto tkanej gázy, vložíme do dvojitej nádoby a po rozpustení gázu s nečistotami vytiahneme.

Recepty politúr z včelieho vosku na leštenie starožitného nábytku

1. Najbežnejší prípravok je politúra z včelieho vosku, zložená z rovnakých dielov:

- ľanového oleja,
- včelieho vosku a
- terpentínu.

Kúsky včelieho vosku zahrievame v nádobe s dvojitém dnom alebo v sklenenej, kovovej alebo smaltovanej nádobe, uloženej v ďalšej nádobe s vodou, dovtedy, kým sa celkom nerozpustí. Postupne doň pridávame, za stáleho miešania, ostatné súčasti. Necháme mierne vychladnúť. Ak nám bude vyhovovať tuhšia konzistencia, pridáme viac vosku, ak krémovitá alebo viac tekutá, pridáme viac ľanového oleja alebo terpentínu. Celý obsah uložíme do pripravenej plechovky, ktorú po vychladnutí uzavrieme. Vosk nanášame handričkou alebo štetcom.

2. Ďalšiu voskovú politúru si pripravíme pomocou denaturovaného liehu. Do nádoby s dvojitém dnom nasypeme:

- 100 gramov včelieho vosku, ktorý necháme rozpustiť. Po rozpustení vyberieme nádobu z vriacej vody a za stáleho miešania, kým je vosk tekutý, pridáme
- 150-200 ml denaturovaného liehu.

Takto pripravený vosk vtierame krúživými pohybmi čistou ľanovou handričkou do povrchu. Keď sa handrička zanesie voskom, preložíme ju a pokračujeme ďalej. Nenanášame príliš hrubú vrstvu, ale vosk na handričke vtierame do povrchu, aby vytvoril jemný film. Necháme jeden deň odstáť a povrch vyleštíme prekefovaním kefou s hrubším vlasom a čistou bavlnenou handričkou v smere rokov dreva. Dosiahneme jemný, polomatný lesk. Celý proces môžeme zopakovať až kým nedosiahneme požadovaný lesk.

3. Voskovú pastu si pripravíme z nasledovných komponentov:

- 100 g včelieho vosku,
- 25 ml tekutého mydla,
- 200 ml terpentínu,
- 100 ml horúcej vody.

Tekuté mydlo zalejeme horúcou vodou, dobre premiešame a necháme vychladnúť. Zatiaľ necháme rozpustiť v dvojitej nádobe, za stáleho miešania, včelí vosk s terpentínom a necháme vychladnúť. Keď začne mať včelí vosk kašovitú konzistenciu, zmiešame obe zložky, pričom treba odhadnúť, aby obe zložky mali približne rovnakú teplotu, a dobre premiešame širšou, drevenou paličkou, ktorou potom preložíme vosk do uzavierateľnej plechovky. Vosk aplikujeme štetcom, alebo handričkou, necháme zaschnúť. Prstom prejdeme po povrchu a keď kladie mierny odpor a zanecháva lesklú stopu, leštíme najprv silonovou kefou a nakoniec čistou bavlnenou handričkou. Celý postup môžeme niekoľkokrát zopakovať až kým nie je povrch dokonale lesklý.

4. Voskovú pastu si môžeme pripraviť aj zo:

- 4 objemové diely vosku,
- 1 objemového dielu tekutého mydla,
- 2 objemové diely terpentínu,
- 1 objemový diel horúcej vody,
- 1 objemového dielu terpentínového oleja.

Spôsob zmiešania komponentov je rovnaký, ako v predošlom recepte s tým rozdielom, že nakoniec do masy pridáme terpentínový olej, ktorý zaručí lepšiu rozotierateľnosť. Pred zamiešaním ho zahrejeme na teplotu ostatných komponentov.

5. Vosková pasta na nábytok

- 4 objemové diely vosku zmiešame s
- 1 objemovým dielom ľanového oleja.

Obe zložky zahriatím rozpustíme, dôkladne zmiešame a uložíme do uzavierateľnej nádoby.

6. Voskový krém alebo pasta

Jednoduchý recept na prípravu voskového krému alebo pasty pripravíme použitím nasledovných komponentov:

- 100 gramov včelieho vosku,
- 250 ml rozpúšťadla.

Čím menej rozpúšťadla použijeme, tým bude konzistencia tuhšia. Ako rozpúšťadlo sa dá použiť lieh, technický benzín, čistý alkohol, terpentín alebo terpentínový olej alebo klasické rozpúšťadlá a riedidlá farieb. Vosk rozpustíme a rozpúšťadlo zahrejeme na teplotu vosku a za stáleho miešania nalejeme do rozpusteného vosku. Uložíme do plechovky a necháme vychladnúť.

Ak sa nám podarí zohnať karnaubský vosk, môžeme ho pridať v malom množstve do každého z uvedených receptov. Karnaubský vosk je jeden z najtvrdších prírodných voskov rastlinného pôvodu a získava sa zo živice paliem. Pridaním sa hotová politúra stáva viac odolnou svojou tvrdosťou a rovnako sa zvýši jas a lesk voskovaného povrchu, ktorý potom pôsobí živšie a impozantnejšie.

7. Voskové tyčinky

Voskové tyčinky sa používajú pri konečnej úprave povrchu na zaplnenie rôznych dier, trhlín a stôp po drevokaznom hmyze. V špecializovaných predajniach ich dostať v niekoľkých desiatkach odtieňov jednotlivo alebo v súpravách s najbežnejšími odtieňmi. Pájkovačkou rozpustíme zodpovedajúce množstvo a nakvapkáme vosk na miesto, ktoré chceme zaplniť. Po nakvapkaní vtlačíme masu do otvorov tupým nožom, ktorým zároveň zotrieme prebytočné množstvo. Ak je opravované miesto väčšie, zaplňame ho postupne a vtlačíme do otvoru až kým nelícuje s povrchom. Po zatuhnutí preleštíme čistou handričkou. Tento postup môžeme aplikovať buď pred samotným voskovaním povrchu, alebo aj po navoskovaní.

K príprave voskových tyčiniek budeme potrebovať:

- včelí vosk,
- kalafunu,
- terpentínový olej alebo denaturovaný lieh ako rozpúšťadlo,
- práškové moridlá rôznych odtieňov.

Kalafunu rozdrvíme na menšie kúsky a rozpustíme v takom množstve terpentínového oleja alebo denaturovaného liehu, aby mal tekutú konzistenciu a mierne zahrejeme v dvojitej nádobe. Pridáme malé množstvo práškového moridla a dokonale premiešame. Zároveň rozpustíme zodpovedajúce množstvo včelieho vosku a obe zložky zmiešame. Tekutú masu vylejeme do formy, ktorú sme si zhotovili z alobalu a necháme vychladnúť. Ak po vychladnutí nie je tyčinka dostatočne tvrdá, použili sme veľa vosku. Tyčinku znova zahriatím rozpustíme a pridáme viac kalafuny. Pridaním rôznych odtieňov práškových moridiel (orech, dub, mahagón, hnedá svetlá, hnedá tmavá) si pripravíme niekoľko farebných tyčiniek, ktoré použijeme pri oprave povrchu zodpovedajúceho dreva a odtieňu.

!!! Pri príprave voskových politúr pracujte so zvýšenou opatrnosťou, väčšina komponentov sú vysoko horľavé materiály. Pri práci nikdy nepoužívajte otvorený oheň, nefajčite a nepite. Vždy v dosahu majte pripravené hasiace materiály. Vznikajúce výparu sú nebezpečné. Pracujete v dobre vetranej miestnosti, v zodpovedajúcom pracovnom oblečení a použitím ochranných pracovných prostriedkov. Na zahrievanie nepoužívajte plynové variče !!!

Autor: Jim Datum: 26.04.2002